గోలకొండ పత్రిక

ప్రతి బుధవారము శనివారము ప్రకటింపబడును.

REGISTERED No N. 45 | హైదరాబాదు—దక్కన్. | REGISTERED No. M. 2185

సం. [illegible] { ప్రభవ సంవత్సర ఫాల్గుణ బ॥ ౧౦ శనివారము (౨౭ మార్చి ౧౯౨౮) { సంచిక [illegible]

గద్వాల సంస్థానము

(శ్రీ శేషాద్రి రమణకవులు)

సంస్కృతాంధ్ర భాషలయందు కవిత్వము వేదము మున్నగువానికి దోడ్పడి గద్వాల సంస్థానము విద్యాభిమానమున ఆసేతుహిమాచల పర్యంతము ప్రసిద్ధి నొందియున్నది. ఈ సంస్థాన రాజము నాశ్రయించి బయలు వెడలిన కవులు గ్రంథములు అసంఖ్యాకములు. సోమ భూపాలుడీ సంస్థానమును బాలించు తరి ఆంధ్ర వాఙ్మయ మొందిన వికాసమునకు మేరలేదు. ప్రభువు తాను స్వయముగా కవియై యనేక గ్రంథ రాజములు రచించినాడు. ఈ సంస్థాన మహిమయందు ప్రసిద్ధులైన కవులలో కౌశికాదము పెద్దన సోమయాజి, భాగవతమును రచించిన రామకృష్ణకవులు ప్రసిద్ధులు. ప్రగడరాజు వారిది నొక కవి కుటుంబము వారుగూడ నీ సంస్థానము నాశ్రయించి ఆంధ్ర వాఙ్మయమున కపూర్వ సేవగావించి పెక్కు గ్రంథములు రచించిరట. కాని యిపుడవి తాళపత్రములలోనే మురుగుపడి యున్నవి. గద్వాల సంస్థానమునకు ద్రవిడ దేశమునుండి రాజాదరణము నాశించి కొన్ని ద్రవిడ వైష్ణవ కుటుంబములు వలస వచ్చినవి. వీరిలో బలువురు సుప్రసిద్ధ పండితులు గలరు. చాల మంది సంస్కృత గ్రంథకర్తలు. వీర రచించిన గ్రంథములు, గద్వాల సంస్థాన సహాయమున ఆంధ్రభాష యొందిన నూతన వికాసములు, ప్రత్యేక గ్రంథముగా వ్రాయవలసి యున్నది. అపుడు గాని ఆంధ్రమాత ఋణము తీర్చుకొన నేరము.

ఆంధ్రుల దురదృష్ట వశమున గద్వాల రాజా గారు సీతారామ భూపాలకులు గతించుటతో అంత ప్రఖ్యాతి గలిగినది సంస్థానము దొరతనము వారి స్వాధీనమునకు జొచ్చెను. ఆంధ్ర దేశమే గాక భరత ఖండమంతయు గద్వాల సంస్థాన విప్లవస్థితికి బరితపించెను. దొరతనమువారికి బంపుకొనిన విజ్ఞప్తులకు మేరలేదు. ఎన్ని సంఘములవారో సంస్థాన స్వాతంత్ర్యమునకై నిజాము ప్రభువువారికి విన్నపము లంపుకొనిరి. ప్రజాభిప్రాయములు పాటించి కరుణగల నిజాము దొరతనమువారు గద్వాల సంస్థానము రాణిగారి వశముచేయుట ఆంధ్రుల పాలిటికి శుభ సూచకముగా భావింపవచ్చును.

ఇప్పటి పరిస్థితుల నటుంచి పూర్వము గద్వాల సంస్థానమున బండితుల సంభావన మొదలగునవి సామాన్య కార్యముగాదు. శాస్త్రజ్ఞులు కవులు గాయకులు పండితులు వేదపండితులు జ్యోతిష శాస్త్రజ్ఞులు [illegible] గద్వాల సంస్థానమునందు గలరు. [illegible] పరీక్షల నొంది వారు వేలకొలది యున్నారట. కాశీ ఆంధ్ర ద్రవిడ కర్ణాట మహారాష్ట్ర దేశములందున్న సుప్రసిద్ధ విద్వాంసులు గద్వాలకు వచ్చి తమ యసామాన్య ప్రతిభాలోకనమునకు సాటివారు కావుననే గద్వాల సంస్థానమున విద్యాపరీక్ష [illegible] కాలపువారి. ఈ కాలపువారికి విశ్వాసము సీతారామ భూపాలకుల తండ్రిగారి రాజ్యము [illegible] రాజావారు దర్శించి గౌరవముగా మీకెన్ని కోట్ల యాదాయము వచ్చునని యడిగిరట. ఇట్లనుటకు గద్వాల సంస్థానము పొందిన విద్యా వితరణమే కారణము. ఈ యంశమును శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వర కవులు.

సీ॥ కోటివచ్చెడిరాజ కోటీరమణియౌ
నిలాటికీర్తితో నెగడ [illegible]

అని భావగర్భితముగా నానారాజ సందర్శనము నందు నుడివియున్నారు. పాటిబండ [illegible] కవి గద్వాల సంస్థానమున సన్మానము నొందిన పిమ్మటనే మహాకవియని పేరొంది ఋష్య శృంగోపాఖ్యానము రచింపగల్గెను. ఇంతయేల సుప్రసిద్ధులగు తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు గద్వాల సంస్థానమునందు అన్ని పరీక్షలకు లోనై లోకవిఖ్యాతి నార్జించిరనుట వాస్తవము. ఇప్పుడుగూడ దిగ్దంతులవంటి మహావిద్వాంసులు గద్వాల విద్యాపీఠము నధిష్ఠించి పండిత పరీక్షల నొనరించుచున్నారు. సంస్థానము కొంతకాలము వారి యధీనమునందుండుటచే సత్కారములు కొంత వఱకు తగ్గింపబడినవనియు పండితుల సంఖ్య తగ్గినదనియు విన్నప్పుడు ఆంధ్రమాత దురదృష్టము తలంపునకు వచ్చి కన్నీరు విడువవలసి వచ్చినది.

గద్వాల సంస్థాన [illegible] ప్రకటింపబడని కొన్ని అపూర్వ గ్రంథములు [illegible] ఆ కాలమున బయలువెడలిన గ్రంథరాజములలో [illegible] శాస్త్రములు ముఖ్యముగ [illegible] గ్రంథరాజములు ప్రసిద్ధములైనవి. గద్వాల సంస్థానాధిపతులను గూర్చిన వీరగాథ లనేకములు పాటకపుజనులు పాడి సంస్థాన యశస్సును నిలువబెట్టుచున్నారు. ఆంధ్ర సారస్వత వాఙ్మయమునకు సంబంధించిన లక్షలాది గ్రంథ సముదాయముతో గద్వాల సంస్థానము వర్ధిల్లుచున్నది. అందుగల యపూర్వ గ్రంథములను గొన్నింటిని మానవల్లి రామకృష్ణ కవిగారు సంపాదించి ప్రకటించి ధన్యులైరి. ఇంక నెన్నియో యపూర్వ గ్రంథములు గలవు. వాని విషయమున క్రమముగ పరిశోధనము జరుగవలసి యున్నది. గద్వాల సంస్థానమునకు సంబంధించిన గ్రామములలో పశ్చిమ చాళుక్యుల యొక్కయు రాష్ట్రకూ

టుల యొక్కయు కోశులయొక్కయు శాసనములు ను సంఖ్యాకములు కాగలవు. సంస్థాన గ్రామములం దేను గద్వాలలో నాపూర్వమున కవిశాల పండితు డొకడు కాని పోరుడు లేదని వినికి. ఎన్ని యపూర్వ గ్రంథరాజములీ సంస్థాన చ్ఛాయనున్నవో విచారింపవలసి యున్నది. మేము స్వతంత్ర గ్రంథ రచనాదికమున వ్యగ్రులమై యున్నారము. విశ్రాంతి లభించినచో రాబోవు వేసవిలో గద్వాల సంస్థానాశ్రయమును బురస్కరించి కొని యీ సంవత్సరము పరిశోధనము జరుప వలయునని యుత్సాహము గలదు.

గద్వాల సంస్థానాధిపతియగు సోమనాద్రి ప్రభువు పితృత్వమున కార్తవీర్యార్జునునకు బరశురామునకు నన్ని విధముల సమానుడు. ఈ మహామహుని జీవితము శారదకాంత్రము సాడుచున్నారు. ఆంధ్రపీఠి యు రెండవ భాగములో మేమిప్పటికి జీవితము సంగ్రహించి వ్రాసియున్నారము. ఇన్ని విషయముల నాంధ్రదేశమునకు ఆంధ్రభాషకు ఆంధ్ర జాతియునకు ఆంధ్రజాతీయతకు సంబంధించిన గద్వాల సంస్థానము ఆదిలక్ష్మీదేవి యనదగు ఆదిలక్ష్మీదేవి సాక్షిగాన ప్రసిద్ధమగుట యాంధ్రుల సుకృత విశేషమని మాతలంపు. దౌరతన మునాడు గద్వాల సంస్థానము రాణీగారికి స్వాధీనము చేసిన దినము ఆంధ్రులందఱకు పండుగ. శక్తిగల్గిన ఆ దినమున ప్రతి సంవత్సరము పండుగ జేసి కృతజ్ఞత తెలుపుట మనవిధి.

దేశాభ్యుదయము

పి. సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు

"యస్యాస్తి విత్తం సనరః కులీనః
సపండితస్సశ్రుతవాన్ గుణజ్ఞః
సఏవవక్తా సచదర్శనీయః సర్వేగుణాః
కాంచనమాశ్రయంతి. భర్తృహరి"

"ధనమూలమిదం జగత్" అను నది గొప్పయార్థిక శాస్త్రవేత్త కొలచిన యమూల్యార్థిక సిద్ధాంతము ఏలయన సమస్త ప్రాపంచిక వ్యవహారములకును ధనము మొదటి యవసరము. ధనములేక యేపనియైన దలపెట్టుట కు వ్యర్థమగును. ముందు ధనసాహాయ్యము వలసినంత యుండిననే గాని యితరాంగములు సమకూరవు. సఃలైహిక కార్యసిద్ధియు ధనము వలన గలుగుట నయ్యదియే తజ్జీవనమున నేకుండుటకన్న ప్రాధాన్యము నొందినది. ఏ సత్కార్యము జరిగిననే యుపాకార్యము జరుగ సాధనములేక జరుగజాలదు. సాంఘిక నైతిక, విద్యా, వైజ్ఞానిక, పారిశ్రామిక రాజకీయాభివృద్ధి గాని మఱెట్టి యభివృద్ధిగాని ధనాభావమున నెరవేరుట దుర్లభమని చెప్పవచ్చును. ఇంతయేల సకల జాతి ప్రజాభివృద్ధి ధనముపై నాధారపడి యున్నది.

ఒకానొక సంఘముగాని జాతిగాని రాష్ట్రము గాని దేశముగాని ఖండముగాని యభివృద్ధిగాంచుచున్నదని గాని పొందినదని గాని యనిన వెంటనే యద్దాని యార్థికస్థితి యొక్క సంపూర్ణ సమృద్ధి మభివృద్ధిగాంచబడు చున్నదని గ్రహింపవచ్చును. ఏలయన నార్థికస్థితి సంతృప్తికరముగా నుండిన సర్వాంగపుష్టియు గలుగును. ప్రతిసంస్థయు, ప్రతిసంఘము సమస్థితిబొంది దేశమున బోటీ యన్యోన్య వైరుధ్యములేక శాంతము నెలకొనును. దేహమునకు రక్తమెట్టులనో దేశమున కార్థికమట్టులే. దేహము పుష్టికరముగను కాంతివంతముగ నారోగ్యముగ నుండుటకు రక్తమెట్టుల హేరాళముగ గావలయునో జాతిబలిష్ఠ మగుటకును వికాసమును బొందుటకును నన్యజాతీయులతోడి సమానగౌరవ ప్రతిపత్తుల బొందుటకును, స్వాతంత్ర్యము ననుభవింప శక్తి బొందగలుగుటకును, దేశమున బ్రతిప్రయత్నము నెరవేరుటకు, దృష్టియు శాంతియు నిలిచియుండుటకును బ్రజలు సురక్షితులయి సుఖులయి యుండుటకు నార్థికాభివృద్ధి యవసరము. రక్తములేనిచో దేహము నిర్జీవమగును, తక్కువైనచో గళితప్రాయమై రోగములకాశ్రయమగును. దేహమునుండి రక్తము క్రమముగా నేదేని ద్వారమున బ్రవహించి పోవుచుండిన స్మృతి తప్పి జీవితాశ వీడిపోవును. అటులనే దేశమున ధనమే

శ్రేనిక్కా జీవనమే దుర్లభము సకిలా సంతృప్తులకు, పోరాటములకు చిక్కుట్టులకు నాలవాలమగును సాంఘిక విద్వేషములు, ఐకమత్యాభావము, విజ్ఞాన వైముఖ్యము మొదలయిన పన్నియు సామాన్యముయి పోవును దేశమునుండి ధనమేమూలమునకైన ప్రవహించి పోకుండునట్లు బోవుచుండెనేని యాదేశము సమస్త సౌకర్యములు, సమానములలో గౌరవ ప్రతిపత్తులు, స్వాతంత్ర్యము, జన్మహక్కులు గోల్పోయి దిగజారును, పరాక్రమము మొందును ఎంతయో యవమానమునకు లోనగును పరాధీనత గొన్ని నూర్ల కష్టములదెచ్చి పెట్టును గదా!

నేడు ప్రపంచమున గొప్పనాగరికత గలదేశము లనియు, స్వాతంత్ర్య ప్రియులనియు, బలము గలవనియు, విద్యావంతము లనియు పనబడుచుండు దేశముల వంక జేరి చూచిన వాని యీ పరిస్థితి వచ్చుటకు సత్యసంధుల చేతను నభ్యోన్నతులకు బోయి చూచివచ్చిన నిష్పాక్షికుల వలనను విదిత మగుచుండును. కావున ధనపుష్టి సిద్ధాంతమగును కాని దీనికంతటికిని కారణము ధనమే. ఏ దేశము ధనవంతమయినదో యాదేశము బలవంతము, విద్యావంతము, గుణవంతము, దానిని గని యాదేశపు సమాజము లోపము లన్నియు కప్పబడిపోవును గుణములే వెల్లడియగు కొలది యాదేశము ధనమునందుగల మహాత్మ్యమున్నెంతయో ఆ గుణములనే "సర్వేగుణాః కాంచన మాశ్రయన్తి" యని భర్తృహరి మహాకవి వచించినారు. నేటిమెరికాధనాగారమైన దేశమగుట కారణముననే నమ్మదిగ్రేటుబ్రిటనునకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చి బాధించుచుండు స్వాతంత్ర్యేచ్ఛగలదయ్యెను. బహువిధములయిన నూతన ఘోరపాపములకు దేశముల కాలవాలమయ్యెను నాగరికత గలదయ్యెను. కావున ధన లోభియైన బడినగాని ఋత్వి సంభవించునేగాని యెత్తును మీరి దేశాభివృద్ధికొరకు వ్యత్ది మిక్కిలి యవసరమని నిర్ణయింపవచ్చును. ఫనలోభియైన బడినవో నయ్యది

శ్లో॥ లజ్జాసహాయ్యకైనా కు ॥
లబిబుండెడి విడిసించు నూన్యతం
బుజ్జనసేయు సేయుమొగ ॥
మోటమిదూలుము పాతకంబులకా
మజ్జనమాన్య సార్వనిధీ ॥
మానము రోతలకయ్యకొల్పని
ముజ్జగమైన నెప్పుగుడి మట్టును ॥
లోభన లోభమేర్చక—"

మనదేశమున నేదేని యుద్యమము జయప్రదముగ గొనసాగింపోయిన నయ్యది ఆర్థిక లోపముచేత నెయని యూహింపవలయును. మనలో మనము కలహించుచు ఐకమత్యము లేక యున్నచో నార్థికము నాశము యైనందు వలననే. నేడు మనము స్వాతంత్ర్య సాధన జేయజాలకుండినచో నయ్యదియు నార్థిక వ్యవస్థలేనే పాటి జాతులలో సమాన గౌరవ ప్రతిపత్తులు లేనిచో నయ్యదియు నార్థిక లోపముననే మన పరిశ్రమలు లేకుండుటవల్ల మన యార్థికము హానుచేయబడినదే వ్యాపారమును గూడ పతితస్థితి వచ్చిన నయ్యదియు నార్థికాభావముననే. ఇటుల దేశ దౌర్భాగ్యమెల్ల నార్థికమూలముయి యున్నది. ఆర్థికము చక్కబడిన గ్రహములాగానన్నియు వెంటనే బాగగును. కావున దేశాభ్యుదయము గోరు ప్రతివ్యక్తియును నిజమయిన సేవ గావింప నెంచెనేని నిర్మాణ కార్యనిమగ్నుడు కావలయును. ఆర్థిక సంస్థల నాదరింపవలయును, పరిశ్రమల ప్రోత్సహింపవలయును, విదేశములకు బోవు ధన ప్రవాహము నరికట్టుటకుగాను నిర్ణయింపబడిన ప్రయత్నములందు వాగ్దాని శక్తివంచనలేని సేవజేయవలయును మనదేశమును ధన సరసుల విదురలకు స్థానముగా జేసికొనినసంవత్సరమున కెంతయో ధనమున్నది గొనిపోయి ధనికులలుచుండు వలసగలు దినాదాయము ఎవరెవలడినాదాయములో పోల్చి చూచినంతమేని మనకెట్టి దుర్గతిపట్టినదో తెలియును. దర్శనీయముగ నున్నది ధారవిమాత పుత్రులయిన మనము రాగోగతి యుయ్యె

అమెరికాలో ప్రతి వ్యక్తికి సగటున	రు		౩౦౧
ఆస్ట్రేలియా	,,	,,	౨౪౦
ఇంగ్లండు	,,	,,	౨౦౦
కెనడా	,,	,,	౧౧౨౦
భారత దేశము	,,	,,	౦౧౮

కావున నిట్టి దుర్దాయముకో నొక వ్యక్తి రెన్ని బ్రతుకుల ఘటించగలడో, యే సౌకర్యముల సంపాదింపు కొనగలడో తనకుటుంబము నెట్లు పోషింపగలడో దేశమునకెంతటి తోడ్పాటు గలడో యూహించుడు. అందుచేత నమ్మలారా! యికనైన దేశము దయనీయ దుర్భర మగు అవస్థ నుండి తప్పించుటకు ప్రయత్నముల ప్రోత్సహించు స్వదేశ సోదర్యమగలది యుండునటుల చేసుకొని యాదేశము ప్రియముగా వర్ధిల్లింతము

ప్రకటన

మహాఘనత వహించిన శ్రీ నిజాము గారి గారంటీడ్ స్టేట్ రైల్వే కంపెనీ లిమిటెడ్.

ఫ్లాగ్ స్టేషన్—

రాయనపాడు

యన్. జి. యస్. రైల్వే లైనులో కొండపల్లి స్టేషనుకును బెజవాడ స్టేషనుకును మధ్యనుండు

రాయనపాడు

అనుస్థలము ఫ్లాగ్ స్టేషన్ Flag Station గా నియమింపబడినది. ఇచ్చట ౧౯౨౯ మార్చినెల ౧౫వ తేదీనుండి ప్రయాణికులకు టిక్కెట్లివ్వబడును. లగ్గేజి, పార్సెళ్లను రైలుకెక్కించబడును మరియు ౧౯౨౯ మే నెల ౧వ తేదీనుండి "బుక్కింగు" చేయబడును.

ట్రాఫిక్ మేనేజరు ఆఫీసు సికింద్రాబాదు (దక్కన్) — జి. పడీ ట్రాఫిక్ మేనేజరు (ఆజ్ఞచేత)

ఒక్కమాట-పత్రికాధిపతులకు

ప్రేషకుడు

VI

ప్రింద ఉన్న వాక్యంలో రాష్ట్రీయ పత్రికల్లోని లోపాలను విశదీకరించాక వ్యాసంలో లోపాలకు కారణాలను నిరూపిస్తాను

ప్రజాపోషణ లేమి

ముఖ్యంగా ఈ లోపాలకు రెండు కారణాలున్నాయి. ప్రజలకు సరైన ప్రోత్సాహం లేకపోవడం, వారికి జ్ఞానాభివృద్ధి కలిగించడానికి, పత్రికలు చాలినంత సేవ చేయలేకపోవడం. పత్రికలు బాగుండటం లేదని ప్రజలు తక్కువగా ఆదరిస్తున్నారు. ప్రజలు ఆదరించనందువల్ల పత్రికలు బాగుపడటం లేదు. ఈ రెండింటిలో ఏది ముందో ఏది తర్వాతో చెప్పడం కష్టం.

ప్రజల పేదరికం

ప్రజాపోషణ లేకపోవడానికి ముఖ్యమైన కారణం ప్రజల పేదరికం. మనదేశంలో ఒక మనిషి సగటు నెలసరి ఆదాయం మన రాష్ట్రంలో ఇంకా తక్కువ. ఇటువంటి విధంగా వివిధ పన్నుల ప్రభావంతో కొండపల్లి మాకొక్కరే కాదు చాలామంది తక్కువ ఆదాయంతో రెండు పూటల తిండి లేక మలమల మాడుతున్నారు. ఇట్లాంటి ఆవస్థలో సంవత్సరానికి ఏడు రూపాయలు పెట్టి గోలకొండ గాని, నాలుగున్నర రూపాయలు పెట్టి మరొక పత్రిక గాని తెప్పించడం చాలామందికి వీలుకాదు.

విద్యావిహీనత

పత్రికను కొనే శక్తి గల వారిలో చాలామంది విద్యావిహీనులు. ముఖ్యంగా గ్రామాల్లోని ప్రజల విషయంలో ఇది సత్యం. పత్రిక చదవగలిగిన వారు కొందరే. వీరిలో సగం మంది పత్రిక కొని చదవలేని వారని ఊహించవచ్చు.

ఉపాయం

ఏదైనా ఉపాయం వెతకాలి. దానిని సాధించడానికి ప్రయత్నించాలి. ప్రపంచంలో ఏమి జరుగుతుందో తెలుసుకోవాలనే కుతూహలం, విజ్ఞానతృష్ణ ఉంటే, చదువు గల వారి సహాయంతో పత్రికను ప్రజాప్రబోధానికి సాధనంగా ఉపయోగించవచ్చు. తాము స్వయంగా చదవలేకపోయినా, చదవగల వారిచేత చదివించి సంగతులు తెలుసుకోవచ్చు. పల్లెటూళ్లలో రాత్రి పురాణ పారాయణ జరిగేటట్లు, పది మంది కూడి ఒక పత్రిక తెప్పించుకొని, ఒకరిచే చదివించి, పత్రికా వార్తలు తెలుసుకోవచ్చు. ఇట్లాంటి పద్ధతి పత్రికలకు ప్రజలకు ఉభయులకూ లాభకరంగా ఉంటుంది. సామాన్యంగా నేడు ప్రతి గ్రామంలో ఒక గ్రంథాలయం ఉంటే ఉంది. గ్రంథాలయ కార్యదర్శిగారిని పదిమంది కూడి కొన్నట్లయితే వారే పత్రిక చదివి వినిపింపవచ్చు. లేదా నెలకొకటి రెండు రూపాయలిచ్చి ఏకాంతములో చేతనో చదివించవచ్చు

కాని మనవారిలో పత్రికలపట్ల యింత శ్రద్ధ యింకా పెరుగలేదు. పాశ్చాత్య దేశాలలో ప్రతియింటికి ఒక పత్రిక వస్తూవుంటుంది. ఎంత బీదవాడైనా దీనిని మానడు. ఒక గృహమేధి పత్రికా సంపాదకునికి "మీ పత్రిక నా అనుదినావసర వస్తువులలో ఒకటి. మాంసము, రొట్టె, వెచ్చాలలో ఇది ఒకటి. వాటితో సరిసమానమైన అవసరం" అని వ్రాశాడు. ఇట్టి భావం మన సామాన్య ప్రజల్లో నే కాదు, విద్యాధికులలో కూడా ఇంకా ప్రబలలేదు.

రచయితల లోపం

పత్రిక యొక్క వ్రాతల హీనస్థితికి, అవి తగినన్ని లేకపోవడానికి, కారణం చాలినంత మంది పత్రికా రచయితలు లేకపోవడమే. మొట్టమొదట రాష్ట్రంలో విద్య నేర్చినవారు చాలా తక్కువ. ఆంగ్లంలో ఉన్నత విద్య నభ్యసించిన వారెందరో కొలదిమంది పరిలో వ్యాసాల వ్రాయశక్తిగల వారెందరుంటారో తక్కువ. అందులో తెలుగులో వ్యాసాలు వ్రాయగల సామర్థ్యంగల వారెందరో అనుకో. ఇంతే కాక ఇట్టి సామర్థ్యంగలవారు వ్యాసాలు వ్రాయడానికి [illegible]. ఈ విషయాలమీద ఉత్తరాలు వ్రాసి, ప్రతిమాలినా ఒక వ్యాసం వారి వద్దనుండి రాబట్టడం కష్టం. హైదరాబాదు నగరంలో విద్యాధికులు, పట్టభద్రులు, వకీలులున్నారు. అయినా వీరిలో నూటికి ఒక్కరైనా తెలుగు పత్రికలయెడ శ్రద్ధ చూపడం లేదు.

పత్రికా ప్రకటన—ఒక వ్యాపారము

పుస్తకాల లోపాల విషయంలో పత్రికలను గూర్చ కొంత బాధ్యత ఉంది. మొట్టమొదట పత్రికల వ్యవహార పద్ధతులు సక్రమంగా నడవాలి. పత్రికా నిర్వహణ గూడా ఒక విధమైన వ్యాపారం. లాభ నష్టాలు దృష్టియందుంచుకొని, నడుపుతూ ఉండాలి.

ఒక వర్తకుడు షాపు పెట్టునప్పుడు దానికి తగిన మూలధనము సేకరిస్తాడు. ముఖ్యమైన స్థలములో కొట్టు స్థాపిస్తాడు. దానికి పనిచేసేటందుకు తగినవారిని నియోగిస్తాడు. తన వ్యాపార మంతటికీ ప్రకటన మూలాన్ని వెల్లడిచేస్తాడు. సరుకులు శ్రేష్ఠమైనవి, సరసమైన ధరలకు, నియమిత కాలంలో కొనేవారికి సరఫరా చేస్తాడు. అన్నివిధాల కొనుగోలుదారులకు సంతుష్టి కలిగేటట్టు చూస్తాడు. పత్రికలు కూడా యిదేవిధంగా నడవాలి. పత్రిక కొనేవారు బాకీపడకుండా చూడాలి. సకాలంగా సమయానికి పత్రిక చేరాలి. ఈ కేంద్రస్థలములో ఉండాలి. దీనివల్లనే జరగాలి. కాని రాష్ట్రపత్రికల విషయంలో అట్లా లేదు. "వెలుగింది" కార్యస్థానము ఒక మూలలో పల్లెలో వున్నది. దానికి అంతమాత్రంలో ప్రత్యేకసేన లేదు. పత్రిక ప్రచారము నిచ్చుట, అచ్చు సదుపాయము ఎక్కడా లేవు. గోలకొండ నిజాం రాష్ట్రము యొక్క ప్రధాన నగరము నుండి యథాక్రమముగా, నియమిత దినములలో వచ్చుచున్నను పరిశీలించిన యెడ తేలును. పోస్టు సౌకర్యములు గలవు. అయినను దీని కార్యవిధానము సరిగ లేకపోవుటచేత కొన్ని ఎప్పటి పత్రిక అప్పటికి జిల్లావాసులకు లభించుట లేదు.

వ్రాతలు

వ్రాతలు సరియైనవి, చాలినన్ని మన పత్రికలలో లేవు. విషయ విజ్ఞాన ధరంగాను, జాతీయ సమస్యా పరిష్కార సూచకంగాను, ఉత్తేజకరమైన వ్యాసా[లు] ఎక్కువ ప్రకటించాలి. వార్తలు హెచ్చుగను, సరియగు విచక్షణ బుద్ధితో ముద్రించాలి. సంపాదకీయాలు ఉత్సాహకరంగా ఉండాలి. ఇట్లా స్వరూపము, ధోరణి, తత్వము అభివృద్ధి మార్గాలను సూచ్యాం ఉంటే, ప్రజలలో పత్రికయెడ అభిలాష, ఆదర గౌరవాలు పుట్టును. దానితో పత్రికా వ్యాప్తి, లాభము కూడును.

అయితే యిప్పుడు చేయవలసిన పనియేమిటి? సుశిక్షిత బోధకులు నడిపినట్టులు వార్తాపత్రిక ప్రజా వారికి ప్రతిదీ నావసరమైన దినుసు, అది చేసే సేవ. దానివలన కలిగే లాభమే అది విజయమొందడానికి కారణం. దాని జీవనం, దాని సేవా ప్రాశస్త్యము మీదనే ఆధారపడి ఉంది. ఈ సూత్రం ప్రతి పత్రిక తన లక్ష్యాలలో నుంచుకొని పని చేయాలి. పత్రికలో వ్యవహారరీత్యా గల లోపాలన్ని మొట్టమొదట సవరించాలి. దీనికి ఒక గొప్ప అడ్డంకున్నది. అది చాలినంత ధనములేకపోవుట. కొన్ని బాధలు, అప్పు కొలుపువారు. ఉత్తమ తరగతికి చెందిన ముందున్నా పెట్టుబడి కావలెను. దీనిని సేకరించుటెట్లు! మొదటిది విరాళములు. దీనికంటె ప్రశస్తమైన విధానము చందాదారుల హెచ్చింపు. ప్రత్యేక ప్రతినిధుల పంపించి, పత్రికా వ్యవస్థాపకులు పత్రికలకు చందాదారుల ప్రోగు చేయవలెను. వారికి పత్రికల ప్రాముఖ్యతను, అవసరము నచ్చజెప్పి, పత్రిక ప్రాశస్త్యము కార్యక్రమముగా జూపి, చందాదారుల సేకరింపవలెను. అట్లు చేరిన వారిని కోల్పోకుండ పత్రిక క్రమముగ నడచి వారిని సంతుష్టిపరచవలెను. పత్రిక ప్రజాసంస్థ. అది ప్రజలపోషణ మీద ఆధారపడి ఉండవలసినదే కాని ఒకరిద్దరు శ్రీమంతుల మీద కాదు. అందుచే ప్రజా పోషణను, సర్వవిధముల ప్రయత్నించి సంపాదించవలెను.

శ్రేష్ఠమైన వ్రాతలు లేనిది మన పత్రికలు గతి యెట్లను ప్రశ్న జాలదు. ఇంగ్లీషు పత్రికలు రవీంద్రనాథ టాగూరు, లార్డ్ బెర్కెన్‌హెడ్ గారి వ్యాసాలకు, మాటకు రూ ౧——౦——౦ చొప్పున ఇస్తాయి. కాని మనము, నిపుణులకు వారికి రూ ౧——౨——౦ చొప్పున ఇస్తాము. కాని తెలుగు పత్రిక లేవి, ఇనమిచ్చి వ్యాసాలు కొనుటకు శ్రీమంతులు అయినవి కావు. కాబట్టి పత్రికాధిపతులు కొంత విషయమొక్క ... తెలుగులో వ్యాసాలు సంపాదించాలి. తమ పనివారిచేత వ్రాయించాలి. ఇతర భాషలనుండి తర్జుమా చేయాలి.

ఇట్లా పత్రిక తన విధులన్నీ నిర్వహించిన తర్వాత, విజయము కలుగకపోతే ప్రజలను నిందించాలి. పత్రిక తన విధులన్నీ సక్రమంగా జరిపితే, ప్రజలు తప్పక మెచ్చి దానికి తగిన ఆదరణ, పోషణ యిస్తారు. ప్రారంభంలో మాత్రం పత్రికే దారి తీయాలి.

దినపత్రిక

మన రాష్ట్రానికొక దినపత్రికవసరం అని వేరే చెప్పనక్కరలేదు. దీనికి తగిన సౌకర్యాలు బాగా లేక పోలేదు. ఎవరైన సాహసించి, సామగ్రి ప్రోగు చేసి ప్రయత్నం చేయాలి. ఏ టాటా పద్ధతి ప్రకారం మూలధనం కృషిచేసి సేకరింపవచ్చును. ఇప్పుడున్న పత్రికాధిపతులే, ఒడంబడిక చేసికొని, ఒకచో చేరి ప్రయత్నించినచో, సమిష్టి కృషి ఫలితముగ, ఒక ఉత్కృష్టమైన పత్రిక స్థాపించవచ్చును. అందుకే ఇప్పుడున్న అర్ధవారపు, వారపత్రికల నాపివేయవలసినా పనిలేదు. అట్లాకాక ఆ రెండునుంటూ ఒక క్రొత్త పత్రిక స్థాపిస్తే ఇంకా ఉత్తమం.

కృతజ్ఞత

పత్రికాధిపతులు నా వ్రాతలను, తీవ్రంగా ఉన్నప్పటికి నా సదుద్దేశం గమనించి, సైరించినందుకు కృతజ్ఞుడను. నేను చేసిన సలహాలనుగూడ ఓపికతో ఆలోచిస్తారని నా యూహ.

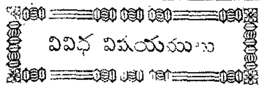
నా విమర్శకులకు

నా విమర్శకులకు ప్రత్యేకముగా ఏమీ వ్రాయ దలచలేదు. నేటి పత్రికలలోని లోపాలను గనుక, అవి ఉత్తమ పథాల బెట్టబట్ట ప్రోత్సహించుటమే నా అభిప్రాయంగాని, విమర్శకులతో తగవులాట కాదు. నాయందు, నా విమర్శనలో చూపిన పత్రికాలోపాలను, అంగీకరిస్తారు. వాటికి కారణాలు వాటిని సవరించడానికి వారు తమవంతు ప్రయత్నించవచ్చును. [illegible] ఒప్పులో నిలబడి ఆరికాంచాను. "ఒకరు" గాను "రమయిత" గాను వేసిన ముఖ్యమైన ప్రశ్నలను వ్యాసంలోనే, కొద్దిగ శ్రమ తీసుకొని గమనిస్తే ప్రత్యుత్తరాలు దొరుకుతాయి. ఇక అముఖ్యమైన సవాళ్లకు జవాబు యివ్వదలచలేదు.

హైదరాబాదు నిలేఖరి

వీరి వ్రాతలో వాదబలం లేకపోయినా, మాటల నడిమాత్రం వుంది. నన్ను తెలివి తక్కువవానిగాను, నా వ్రాతలను పనికి ప్రలాపముగాను దూషించారు; కాక లేశాను, నా అభిమాన పత్రిక ఉన్నతస్థితికి తేవడమే నా యభిప్రాయమని, లేని భావములిట్టి నాకారోపించారు; నన్నుబట్టి, పాపము పట్టణ్క్రవలెంప్రజేని తెలిసినవారిగానిర దృక్పథాన్ని; గోలకొండపత్రికాధిపతిగారు నా వ్రాతను క్షమాపణ నేరాలను వారిమీద రాజేసిపలేదు; పత్రికాధిపతి ఊరిలో లేనప్పుడు దీనిని నా యొందులు దీనిని ప్రకటించారేమో ఇంకా; పత్రికానిర్వాహకులు గ్రంథమీద చెప్పతరాదు; తెలుగుపత్రిక, వలగరి ... చేసినాను, సుబాస్తా నేను ఖండించలేదని, ... యుక్తికాలంబు ... చెప్పాను. వాదలోపం చెప్పుచు ప్రాకృతించారు. ఇది విమర్శనమర్యాద (Etiquette) కాను విమర్శన లక్షణము (Principles) కాను వ్యాసంలోని వాద లోపం చూపాలిగాని వ్యక్తిపరంగా దూషణ విమర్శన కాదు.

నా మొదటి వ్యాసంలో వ్యక్తమైన పత్రికల గూర్చిన భావముద్ర (Impresion) నట్టి పాఠకులు కాదని నిరూపించడాని కొంతవ్రాయ వలసి వచ్చింది. నా వ్రాత తీవ్రంగానున్నది అని సహోదరుకమని చూప ప్రయత్నించాను. నా పని ముగిసింది. నా విమర్శకులు సత్యాన్వేషులై నా వాదంలోని లోపాలను నాకు తెలియజేయాలంటే స్వయముగా వారు నన్ను కలుసుకొనవచ్చును కాబట్టి, నాతో స్వయముగా వాదించి ఒప్పించవచ్చును. లేదా కేవలం పోరాటం ప్రధానమని తలిస్తే పత్రికల్లో వ్రాసుకోవచ్చు. కాని వానికి నే నేమి జవాబియ్య దలచుకోలేను. కారణం వ్యక్తిపరంగా, పోరాటం కొంజరాపె ఖర్చులు పత్రికకు, పాఠకులకు, రచయితలకు విరసకములు.

వివిధ విషయములు

అరేబియా యుద్ధము

౧౫,౦౦౦ వాహాబీలు తోబక దగ్గర కేంద్రీకరణమైరి. మాసము మూడు రోజులలో జెరూసలేములో నున్నారు. మానవుడు ఆకాశాలను పట్టుకొనెదమని చూస్తాడు. భయపెట్టుచున్నారు.

హర్తాలు శిక్షలు

లా కాలేజీలో బి. ఎల్. తరగతి విద్యార్థియు, లా కాలేజి విద్యార్థి సంఘాధ్యక్షుడును అగు సి. వెంకటప్పయ్యగారు ఫిబ్రవరి, ౨౮ వ తేదిన హర్తాళు కొనసాగునట్లు చేసినందుకు శిక్షగా కాలేజి యధికారులు అతని విద్యార్థి వేతనమును కొట్టివేసిరని తెలియుచున్నది. వేతనము మొత్తము సుమారు రూ ౩౦౦ ఎఫ్. ఎల్. పరీక్షలో ప్రధానస్థాన మాక్రమించినవానికీ వేతన మివ్వబడును. ఫిబ్రవరి ౨౮ వ తేదీనుండి ఎకాడెమిక సంవత్సరాంతమువరకు నయిన మొత్తము రూ ౫౦ లను వెంకటప్పయ్యగారు గోల్పోయిరి.

ఇంగ్లండులో స్త్రీ నియోజకాధికారము

నిచ్చుటకు బిల్లు ప్రవేశ పెట్టుచున్నారు. దానికి ప్రతికూలు రుండరనుచున్నారు. ఈ బిల్లు ప్రకారము ౫౦ లక్షలు మంది స్త్రీలకు ఓటు అధికారము గల్గునట. ఇందులో ౧౫ లక్షలు మంది స్త్రీలు ౨౫ సంవత్సరములకు లోపుగ నుందురట

మిల్లరుకన్య శుద్ధి సంస్కరణము

మార్చి ౧౫ వ తేదీ మంగళవారమునాడు నాశికకు ఆరు మైళ్ల దూరమునున్న గంగాపురములో మిల్లరుకన్య శుద్ధి సంస్కరణము జరిగినది. సుమారు ౨ వేలమంది ప్రేక్షకులుండిరి. మిల్లరుకన్య హిందూ స్త్రీవలె వస్త్రములు దాల్చెను. ౨౫ గురు పండితులు యజ్ఞహోమాదులతో సంస్కరణము జరిపి శర్మిష్ఠా దేవియని నామకరణము జేసిరి. అచ్చటనుండి ఆమె నాశికకు జనెను. అచ్చట సాయంకాలము ౨౦ వేల ప్రజలతో నొక బహిరంగ సభ పంచవటీ క్షేత్రమున జరిగెను. పాశ్చాత్యులు కూడ నచటనుండిరి. ఆ మిల్లరుకన్యకు భగవద్గీత కానుకగా నొసగబడెను. శంకరాచార్యులవారు సనాతన ధర్మ మతి విశాలమయినదనియు, ప్రపంచశాంతికి దారి యిదియనియు గంభీరోపన్యాసము నొసగిరి. హిందూ మతముయొక్క విశాలతకు పరమతస్థులకు వెలవి, హిందూ సంఘోద్ధరణమునకు బూనుకొనిన శంకరాచార్యులను ఆవేశులు ప్రశంసించిరి.

అఖిలపక్ష నాయకుల సభ

నిన్న ౧౧ వ తేదీని జరిగిన సమావేశము

నిన్న ఢిల్లీ నగరమున డాక్టరు అన్సారీగారి గృహమునందు సమావేశము జరిగినది. ఉపసంఘమువారు పంపిన నివేదికనుగూర్చి చాలసేపు చర్చ జరిగినది. పిమ్మట నిదిగువ తీర్మానము లామోదింప బడెను.

౧. వాయువ్య సరిహద్దు పరగణా, బెలూచిస్తాను, ఢిల్లీ అజ్మీరు, మెర్వారా, కూర్గు, షెడ్యూలు జిల్లాలు నను వీనిలో నేవియైనగాని, యిపుడున్న రాష్ట్రములలో నుండి విడదీయబడిన వానిసైనగాని ప్రత్యేక రాష్ట్రములుగా చేయదలచినపుడు ప్రభుత్వపద్ధతి కార్య నిర్వాహక వర్గము న్యాయస్థాన శాఖా పరిపాలనము మున్నగునవి యిపుడున్న రాష్ట్రములలో నున్నరీతిని క్రొత్త రాష్ట్రములలోకూడ నేర్పరుప బడవలెను.

౨. సింధు రాష్ట్రమును విడదీయు విషయమున నచటి ఆర్థిక పరిస్థితులనుగూర్చి ముందుగా విచారణ చేసినగాని దీనిని పరిష్కరించుట కదు. సులభముగునని తోచినంతవరకు దీనినిగూర్చి విచారణ చేసి త్వరలో నివేదికను పంపుటకు ఉపసంఘము నియమింపబడెను. ఆర్థిక విషయ అనుకూలముగా లేనియెడల ఆలోటును తొలగించుటకు సాధనములను సూచింప వలెను. ఈ నివేదిక చేరినపిమ్మట సింధు విభజనమునుగూర్చి సభవారు మరల సాకల్యముగా చర్చింపవలెను. సర్ పురుషోత్తం గారు ఉపసంఘమున కధ్యక్షులుగా నుండవలెను.

౩. ఒక రాష్ట్రమున జనసంఖ్యలో ఏమతమువారి సంఖ్యయైనను మిక్కిలి హెచ్చుగా నున్నచో స్థానములను ప్రత్యేకింపరాదను విషయమును హిందూ సభవారును గూడ అమోదింప లేరు గాని మహమ్మదీయ సంఘమువారు మాత్రము దీనిని చాల పట్టుదలతో కోరుచున్నారు. జనసంఖ్యనుబట్టి స్థానముల నొసగవలెనను సిద్ధాంతము ననుసరించి ఏ పద్ధతినో యేర్పరచి దీనిని పరిష్కరింప వచ్చును గాన దీనిని గూర్చి విచారణచేసి సాధ్యమైనంత త్వరలో నివేదికను పంపుటకొక ఉపసంఘము నేర్పరుప బడెను. ఈలోగా వివిధ మతముల ప్రతినిధులు వివిధ సభలలో దీనినిగూర్చి చర్చించి వారి వుద్దేశములను బహిరంగపరచవలెను. శ్రీ శ్రీనివాసయ్యంగారీ సంఘమునకు అధ్యక్షులుగా నుండవలెను

౪. సమిష్టి నియోజక వర్గములు వ్యష్టి నియోజక వర్గములు, భారత శాసన సభలో సభ్యుల విభజనము (ప్రవర్తనము), అల్ప సంఖ్యాకుల హక్కులను కాపాడుట మున్నగు విషయములనుగూర్చి ఉపసంఘముల నివేదికలింకను రాలేదు. గాన అవి ప్రస్తుతము నిలుపు చేయబడెను.

భారత శాసనసభ

భారత శాసనసభ ౧౦ వ తేదీన తిరిగి సమావేశమైనప్పుడు, ప్రతి దినముకంటె ఆ దినము ప్రేక్షకు లధికముగ నుండిరి.

ఆదాయ వ్యయ పట్టికపైనగల్గు జరిగిన తరువాత సర్వ సేనాధిపతిగారు స్కీను కమిటీపై ప్రభుత్వమువారు గావించుకొనిన నిర్ణయముల ప్రకటించుచు నుపన్యసించిరి.

భారత సైన్యమందలి భారతీయులచే నింపు విషయమున ఇండియా ప్రభుత్వమువారు ఇంగ్లాండు ప్రభుత్వమువారును ఏకాభిప్రాయముతో తెలిపిరని. మూడు ముఖ్య విషయములనుగూర్చి వారు తెలిపిరి. ౧. సైన్యములో యింకా నెక్కువ మందిని భారతీయుల చేర్చుట ౨. సాండు హర్స్టు కమిటీవారు కోరినట్లు భారతీయ సయిన్యముయొక్క పటుత్వమును తగ్గింపరాదు. ౩. కమిటీవారు సూచించినట్లు సయిన్యములో కమీషన్డు ఉద్యోగములకు ప్రతిదినవారిని తెప్పించుట మానరాదు. సాండుహర్స్టులో భారతీయులకొరకున్న ఖాళీ స్థానములను ౧౦ నుండి ౨౦ వరకు హెచ్చింప వలెననియు ఇవిగాక వైస్రాయిగారి కమిషండు ఉద్యోగుల ఖాళీలయందు ఏడును తక్కువ పదిమంది కెక్కువ కాకుండ భారతీయుల కొసగ వలెననియు కమిటీవారు గావించిన ప్రథమ సిఫార్సును ప్రభుత్వమువా రంగీకరించిరి.

ఇంగ్లాండు సైనిక కాలేజీలలో భారతీయ విద్యార్థులకింకా ఎక్కువ స్థానములుండవలెనని స్కీను కమిటీవారు సూచించిరి. కాని ప్రభుత్వము వారంగీకరింప జాలరు. ప్రస్తుతము ఇంగ్లాండు సైనిక కాలేజీలన్నిటిలో మొత్తము మీద ౩౪ స్థానములు భారతీయ విద్యార్థులకు గలవు.

ప్రస్తుతమున్న ఎనిమిది యూనిటుల పద్ధతి అట్లే నిలచి యుండును. భారతీయులకే ప్రత్యేకించబడిన దళములందే భారతీయోద్యోగులు నియమింపబడుదురు.

స్కీను కమిటీవారు ౧౯౩౩ సంవత్సరములో క్రొత్త ఇండియాలో నొక కాలేజీ పెట్టుమనికోరిరి, ఇంగ్లాండులో శిక్షణ పొందిన భారతీయుల కెక్కువ యోజనముండును. గాన ఇది అంగీకరింపజాలరు

రాజ్యాంగ విధానము అభివృద్ధి మార్గము ననుసరించుచున్న కొలది సైనిక శాఖ యొందెవరకు స్వరాజ్యపద్ధతుల ననుసరించుచున్నదను ప్రశ్నయిమ్మని. కాని ఇది క్రమేణ జరుగవలసినది ప్రస్తుతము మార్గ మేర్పడినది. సయిన్యములో క్రొత్త శాఖలయందు ఎక్కువగ భారతీయుల చేరుటకవకాశ మొసగబడెను.

ఇంతకన్న నెక్కువ తొందరగ సైన్యమును భారతీయులచేత జేయుటకు యత్నించినచో నెక్కువ ప్రమాదకరమగును.

సర్వ సేనాధిపతి ప్రకటనపై మాలవ్యా పండితమోతీలాలు నెహ్రూగారు పిమ్మట ప్రసంగించుచు చాల నిరుత్సాహమును వెల్లడించిరి. భారతీయ సైన్యముల పర దేశముల కంపి, తమ స్వార్థముల జూచుకొనుచున్నారు.

౧౯, ౧౪ నెలలు కష్టపడి పనిచేసి తుదకు ఏకగ్రీవముగ సిఫార్సుల చేసినను. తుదకు ప్రభుత్వము ఆ నివేదిక యందలి ప్రధానాంశముల నన్నిటిని త్రోసి వేసెను. ప్రభుత్వమువారీ దినమున గావించిన ప్రకటనను తీవ్రముగ ఖండించుచున్నాను. నేనింకనూ ఆశ పెట్టుకొని ప్రభుత్వమువారి నడుగుచుంటిని హర్స్టు కమిటీయందు పనిచేసితిని. కాని ఆ ప్రకటనవలన ప్రభుత్వమువారి సదుద్దేశములందు నాకుగల విశ్వాసమంతయు విచ్ఛిన్నమైపోయెను అని జిన్నాగారనిరి. సభ నాటికి ముగిసెను.

ఢిల్లీ మార్చి ౧౧—స్కీను కమిటీవారు ఏకగ్రీవముగ గావించిన సిఫార్సుల నన్నిటిని ప్రాయికముగా నిరాకరించినందులకు ప్రభుత్వమువారి చర్యను ఖండించుచు సభ వారు సగౌరవముగ నొక తీర్మానమును నిలిపి యుంచవలసినదని జిన్నాగారు ప్రతిపాదించిరి.

లజపతిరాయిగారు, శ్రీనివాసయ్యంగారు ప్రతిపాదన బలపరచిరి. అధికారేతర సభ్యుల దళము ఈ తీర్మానమ నామోదించిరి. అధికార సభ్యులు మాత్రము కలవరపడి, సభ విడిచిపెట్టి పోయిరి. తీవ్ర చర్చ పిమ్మట తీర్మాన మామోదింప బడెను.

మార్చి ౧౯:—వ శాసన సభ సమావేశమయినపుడు సభ్యుల స్థానములు ప్రేక్షకుల గ్యాలరీలు క్రిక్కిరిగా నిండిపోయినవి. ప్రశ్నోత్తరములు క్లుప్తముగ జరిగిన పిదప, పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు బడ్జెటునందు సైమను కమిషనునకు గాను ఏర్పాటు చేయబడిన రూ ౯ లక్షల ౮౦ వేల గ్రాంటు తిరస్కరింప వలెనని ప్రతిపాదించిరి.

కొందరు క్లుప్తముగ నుపన్యసించిన పిదప ౧౨ గంటలకు ఓట్లు లెక్కింపగా ౬౮ అనుకూలురు, ౫౯ గురు ప్రతికూలురతో నెహ్రూగారి ప్రతిపాదన ఆమోదించ బడెను. "వందేమాతరం" అను హర్షధ్వని చెలరేగెను.

స్కీను కమిటీ

స్కీనుకమిటీ నివేదిక విషయమున భారత ప్రభుత్వమువారి చర్యను ఖండించుచు జిన్నాగారు ప్రతిపాదించిన తీర్మానము ౪౧ మంది ప్రతికూలురుగను, ౬౦ మంది అనుకూలురుగను నెగ్గెను. గత నాలుగైదు వత్సరములలో ఇటువంటి ముఖ్యమైన విషయములందు ప్రభుత్వమువారి కెన్నడును నేటి దుస్సహ పరాభవము కలుగలేదు. ఈ పరాజయము, భారత ప్రభుత్వము వారెంతవరకు దేశీయుల అభిమానాదరములకు పాత్రులో, సైమను ప్రభృతులకు వెల్లడిచేయ గలదు.

స్కీనుకమిటీ నివేదికపై ప్రభుత్వము వారు చేసిన తీర్మానములు, తమ మిత్రుల హృదయములలో మినుకు మినుకు మనుచున్న తుది యాశలను అంత మొందించెను. వారిసదుద్దేశములందుగలవిశ్వాసమువిచ్ఛిన్నమైపోయెను. సర్ అబ్దుల్ కయ్యూమ్, రాజా గుజ్నఫర్ అలీఖానవంటి విశుద్ధ ప్రభుత్వ పక్షపాతులు గూడ నీవిషయమున దొరతనము వారిని ఖండింపవలసి వచ్చెను. గంభీరాశయులౌ, సేత్నా, జిన్నాగార్లు స్కీను కమిటీలో జేరి ౧౮ నెలలు కృషిసలిపిరి. కమిటీ సూచనలన్నిటిని బ్రిటిషువారామోదింతురని నచ్చజెప్పుటచే భారతీయ సభ్యులు, తమ యాశయముల కొన్నిటిని వెనుకకు ద్రోసి, ఏకగ్రీవ నివేదిక సమర్పించుట కొప్పుకొనిరి. కాని యిప్పుడా నివేదికలో కోరబడిన కనీసపు కోరికలను గూడ ప్రభుత్వము వారు నిరాకరించు చున్నారు. వీనివలన వారికృషి వ్యర్థమయ్యెను. వారిఆశలు విఫలమయ్యెను.

భారతదేశపు సైన్య సమస్య నిన్న మొన్నటిది కాదు. నేటికి ౭ సంవత్సరముల నుండి దానిని గూర్చి చర్చ జరుగుచునే యున్నది. ౧౯౨౧లో భారత దేశమున కొక సైనిక కళాశాల యవసరమని శాసనసభలో తీర్మానము జరిగెను. ఆర్థికవసతి చేకూరిన వెంటనే దానిని నెలకొల్పుదుమని ప్రభుత్వము వారంగీకరించిరి. కాని రెండేండ్లవరకేమియు చేయరైరి. అందుచే ౧౯౨౩న ఈవిషయము మఱల చర్చకు వచ్చెను. అప్పుడు సైనిక కార్యదర్శిగానున్న బర్డనుగారు కళాశాల గూర్చి విచారింప నొక యుపసంఘము నియమింప వలెనను సవరణ నుపపాదించిరి. అది ఆమోదింప బడెను. కాని మరల ౨ సంవత్సరముల వరకు ప్రభుత్వమువారు నిదురపోయిరి. అంత ౧౯౨౫ సంవత్సరమున వెంకటపతి రాజుగారి సమస్యను మఱలముందఱికీడ్చిరి. శాసనసభ ఒత్తిడి వలన సభానాయకుడగు సర్ అలెగ్జాండరు ముడ్డిమానుగారు స్కీను కమిటీని నియోగించిరి. ఈ కమిటీ వారు సంవత్సరమునకు పైని కృషిసలిపి, ఆశియా, యూరపు, అమెరికా ఖండములలో వాఙ్మూలములనుగొని, కొన్ని లక్షల రూపాయలు వెచ్చించి, నొక నివేదికను తయారు జేసిరి. అందు ముఖ్యముగా మూడు సూచనలు చేయబడెను. మొదటిది భారతదేశమున ౧౯౩౩వ సం॥ లోపల నొక సైనికకళాశాల స్థాపించవలెను. రెండవది నేడు భారతీయులకై ప్రత్యేకింపబడిన ఎనిమిది పటాలముల ఏర్పాటును తీసివేయ వలెను. మూడవది ౧౯౨౮ నుండి ౧౯౫౨ లోపల అనగా ౨౫ యేండ్లలో, భారత సైన్యమునందు నూటికి ౫౦ వంతున భారతీయోద్యోగులుండవలెను. భారతీయులకు లాభముగూర్చు సూచనలివి. వీనితోబాటు, సైన్యమునందు కొందఱు బ్రిటిషు ఉద్యోగులు తప్పక యుండవలెననియు, సైన్యముయొక్క పటుత్వము తగ్గకూడదనియు, కొన్ని బ్రిటిషు వారి కనుకూలములగు సూచనలుకూడ గలవు.

కాని ప్రభుత్వమువారు నేడు చేయుచున్నదేమి? తంత్రముచే నివేదికలోని ముఖ్యములగు సిఫార్సులను రద్దు పఱచుచున్నారు. ఇంగ్లండులోని శిక్షణ, ఎక్కువ ప్రయోజనకరమని భారత కళాశాల నిర్మాణము వెనుకకు నెట్టిరి. ఎనిమిది పటాలముల విధానము యుక్తమైనదనియు, లాభకారియనియు బలికి రెండవ దానిని త్రోసివేసిరి. సైన్యము నతిశీఘ్రముగ భారతీయుల పరమొనరించిన హానికరమగునెడి శుష్కవాదముతో మూడవ సిఫార్సును నిరసించిరి. ఇక మనకు మిగిలిన దేమి? ఆత్మగౌరవమునకు భంగకరమగు ౮ పటాలముల కొలువు, బ్రిటిషు ఉద్యోగుల అధికారము, ౫౫ కోట్ల రూపాయల సైనిక వ్యయము.

బ్రిటిషు కమిటీవారు భారతీయుల హక్కులను సుముఖతతో విచారించుటే లేదు. అట్లెన్నడేని జరిగినచో, కమిటీ సిఫార్సులను ప్రభుత్వమువారు ఉల్లంఘించుట తప్పని సరియై యున్నది. ౧౯౦౦ సం॥ నాటి కర్జన్ కమిషను, ౧౯౨౩ నాటి ఇండస్ట్రియల్ కమిషను, ౧౯౧౮ నాటి మాంటేగు చెల్మ్స్ఫోర్డు రిపోర్టు సందర్భమున జరిగిన దిదియే. నేడు స్కీను కమిటీ నివేదికకు కూడ నీగతియే పట్టినది. ఈ కమిటీల నియోజనము వట్టిబూటకమే. వృథాప్రయాసము అర్థవ్యయము తప్ప, వీనివలన దేశమునకు గలుగగల లాభమెద్దియు కానరాదు. భారతీయులేదేని సంస్కరణమునకై ఆందోళన సలిపినచో దానిని శాంతిపఱచుటకు, కాలహరణమునకు ఒక కమీషను నియోగింతురు. ఈమధ్య తామేమి చేయవలెనో నిర్ధారణ జేసికొందురు. కమిషను ఒకటి రెండేండ్ల తరువాత నివేదిక సమర్పించుతఱి, పరిస్థితు లనుకూలముగ నున్నచో దానిని పూర్తిగ నుపేక్షింతురు. లేనిచో అందులో నిఱెండు మూడు సిఫార్సులనో మన ముఖము తుడుచుటకై నమలు జరుపుదురు. మొత్తముమీద టక్కరితనము మాని సహృదయముతో నెన్నడు ప్రవర్తించి యెఱుగరు. చేయదలచినది తాము మొట్టమొదటనే నిశ్చయించుకొందురు. కమిషను, నియామకము దాని విచారణ, వాఙ్మూలముల సేకరణము, నివేదిక, యివన్నియు వట్టిబాహ్యాడంబరము కొఱకు. స్కీను కమిటీ విషయమున గూడనిదియే జరిగినది. ఈకమిటీ ఉప సంఘము ఇంగ్లాండుకు పోయినపుడు, అచట బ్రిటిషు సంగ్రామకళాశాలయము వారు చేసిన సూచనలు నేడు ప్రభుత్వము వారు చేసినవేయని జిన్నాగారిసాక్ష్యము. అట్టితఱి ఈ కమిటీని నియోగింపకున్న భారత దేశమునకు కొంత రొక్కమైన మిగిలి యుండెడిది.

కమిటీవారి సూచనలు ఎగరగొట్టుటకు సైన్యాధిపతిగారు సూచించిన కారణములు వట్టి కుయుక్తులు. భారత సైనిక కళాశాలలోగూడ, ప్రప్రథమమున సుప్రసిద్ధ బ్రిటిషు సేనానులే అధ్యాపకులుగా నుందురు. అట్టిచో

నిచ్చుట శిక్షితులగు విద్యార్థులేల పనికిరారు? ఇక శాసీలు అవశ్యకతపక గా శిక్షితులయి, గత యూరోపా సంగ్రామమునందున యూరప్పునై నికుల కెందును గీసిపోక యుద్ధము జేసిన భారతీయులకు యుక్తమగు శిక్షయొసగి, సైన్యము వారి పరము జేసిన, ఎట్లు భారత దేశమునకు హాని గలుగును? ౧౨౦ పటాలములలో ౮ పటాలములను మాత్రము భారతీయుల పరము గావించిరి. తదితర పటాలములలో భారతీయులను ఉద్యోగులుగా నియమించుట లేనేలేదు. తెల్లవారు నల్లవారిక్రింద పనిచేయుట గౌరవ హీనమని వారి తలంపు. ఇంతేకాక సైన్యము భారతీయుల పరమగుటతో నే బ్రిటిషువారు సులభముగ పొట్టనింపుటకు తగిన యుద్యోగములు లోటుపడును. ఇట్టి పక్షపాత, స్వార్థ పరభావముల ప్రోద్బలము వలన జనించిన విధానమును భారతీయుడు నిరసించి, గర్హించుటలో వింతయేమి గలదు?

నీతివిద్య

బి. హెచ్. వెంకోబరావు

సుగుణశిక్షకై మనపూర్వుల యత్నములు

అనాది కాలమునుండి యు ప్రపంచమునందు మనకాంతి తెలియనిది ప్రతివానికి సాధ్యమైనంత సౌఖ్యము కలిగించుటకై జనులందరు సంఘములుగా కూడి కొన్ని కట్టుబాట్లేర్పరచి మతముల స్థాపించి కొన్ని నియమములను పాటించుచున్నారు. వీటిని తెలిసికొని సదసద్వివేకము గలిగి ఋజుమార్గమున నడచుటయే నీతివిద్య. నీతిలేని మతము వాసనలేని పుష్పమువలె గౌరవార్హమైనది గాదు. సకలాస్తిక మతములందును నీతి ప్రధానముగా నుండును. నీతి చట్టములప్రకారము నడచు కొనునప్పుడు సర్వేశ్వరుడు కలడు, అతడు మన కర్మములను సాక్షియై యున్నాడు, అను నమ్మకము గలిగినపుడే ప్రజలు క్రమముగా నడచుకొందురు. ప్రపంచములోని మత గ్రంథములన్నియు గొప్పగొప్ప నీతులనే చాటుచున్నవి. వేదములు, వేదాంతములు, భగవద్గీత, భారత భాగవత రామాయణములు, కొరాన్ బైబిల్ మొదలగునవన్నియును మనుష్యుని నడవడిని చక్కజేసి వానికి గొప్ప ఆదర్శములను కల్పించి మనస్సునకు ఆనందము, శాంతి, నిర్మలత్వము కలుగజేయు సాధనములై యున్నవి.

సత్ప్రవర్తనకొరకై హిందూమత విధులు, గ్రంథములు

ఈ కాలములో, జన్మ మొదలు సంస్కారములకు మనలో కొందరు గొప్పవారికి కోరిక లేనపుడా

«పుత్రికలయందు తమపేరు పెట్టగవలయు
తల్లిపై ప్రేమ వాత్సల్యంబు జూపవలయు
సీవితము విగ్రహము ప్రతిష్ఠింపవలయు
(ఏలికు) రొంటిక్రింద విందారగించవలయు»

ఇంతటితోనే తమ జన్మము సార్థకమయినదని తలంచి ఈ నాలుగింటినే పురుషార్థములుగా భావించుచున్నారు

జనులకందరకు, ఏమాత్రము జ్ఞానమైనయున్నను «మనము ఎందుకు జన్మించితిమి, ఈ జన్మములో మనము సాధింపవలసిన పనులేవి?» అని తోచకమానదు. అట్టివారికే హిందూమతమేమి చెప్పునన గా ధర్మ అర్థ కామ మోక్షములను నాల్గింటిని సాధించవలెనని చెప్పుచున్నది. ఈ నాలుగే పురుషార్థములు గాని పైన జెప్పినవి కావు. ఇప్పుడు వీటిలో మొదటిది (ధర్మ) చివరది (మోక్ష) విడిచి మధ్యనున్న అర్థ కామములనే సాధించుచున్నారు. ఉపనిషత్తుల బోధపడుట సామాన్యులకు కష్టమని తలంచి తగిన దృష్టాంతములు కథలు కల్పనచేసి రెండు గ్రంథములు రచించిరి. రెండు గ్రంథము లేలయనగా మనుష్యుడు తాను యింటిలోను, బయటను సంచరించి గృహనిర్వహణము లౌకిక వ్యవహారము జరుపవలసి యున్నందున ఈ రెండుచోట్ల నెట్లు నడచుకొనవలెనో తెలియుటకై వేర్వేరుగా రెండు గ్రంథములకు అవశ్యకత గలిగియుండెను. కుటుంబ వ్యవహారములు తెలియుటకు రామాయణమును, లోక వ్యవహారము తెలియుటకు భారతమును రచింపబడినవి.

రామాయణము:—దీనియందు ఒక కుటుంబములో అన్నదమ్ములెట్లు నడచుకొనవలెనో భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నుల ప్రవర్తనము నుండియు, తలిదండ్రులయెడల కొడుకులెట్లు నడచుకొనవలయునో రాముని వర్తనమువలనను తెలియును. భర్తతో భార్య యెట్లు నడచుకొనవలెనో సీత చరిత్రనుండి తెలియును. సుగ్రీవాంజనేయుల చరిత్రనుండి మిత్ర భృత్య ధర్మంబులు తెలియవగును. ఇప్పటివరకు మనకు పురుషులలో రాముడును, స్త్రీలలో సీతయునే గదా ఆదర్శములు!

భాగవతము:—దీనిలో మనుజుడు తన కుటుంబమునకంటె వేరైన ప్రపంచమందలి మనుష్యులతో సంచరించు విధము వ్రాయబడినది. రాజ్యపాలనము చేయునపుడు రాజులు గమనింపవలసిన విషయములు, రాజులకును బ్రాహ్మణులకును ఇతర వృత్తులకును గల సంబంధము, జూదమాడుట మొదలగు వ్యసనముల వలని నష్టము, ధర్మయుద్ధములు చేయవలసిన రీతి, పరాజితులైనవారిని చూడవలసిన రీతి, ఇట్టి యనేకమైన నీతులు దీనియందు గలవు. «చివరకు ధర్మమే జయించును, ధర్మమే లోకమును రక్షించును.» అను గొప్ప నీతిని వెల్లడిచేయుచున్నది.

భగవద్గీత:—ప్రపంచములో మనుజుని ప్రవర్తనకు ఆధారధర్మములు నియమింపబడి యున్నవి. ఒకానొకప్పుడు రెండు ఉత్కృష్ట ధర్మముల మధ్య నిరుకుకొని ఎటు సంచరించుటకును పాలుపోని స్థితి ప్రతిమానవునికి తటస్థించును. అర్జునుడు అట్టి చిక్కులలోబడి యుండెను. యుద్ధరంగములో ఒకవైపున గురుబంధు మిత్రాదులను జూచి వారి నందరిని చంపినయెడల మహాపాపము సంభవించునేమో యని, యుద్ధము చేయనియెడల క్షత్రియధర్మము చెడిపోయి ఘోరపాతకము సంభవించునేమో యని గొప్ప విషాదముతో మనస్సు మహావ్యాకులపడు చుండి అజ్ఞానాంధకారమున బడియుండువేళ సాక్షాత్ భగవంతుడే తగిన యుపదేశము చేయకుండెనుగాని ఇతరులకు సాధ్యము కాదు. ఆ సమయమున అవతార పురుషుడైన శ్రీకృష్ణ భగవానుడు చేసిన వేదాంతోపదేశమార్గము నవలంబించిన, యెడల ఏ మానవుని ప్రవర్తన చక్కబడి పవిత్ర జంతువై బ్రహ్మానందము నొందక పరాజయము చేయును? ప్రపంచములో నిప్పటికి యింతకంటె గొప్ప గ్రంథముగాని దీనితో సమానమైనదిగాని మనుజుని ప్రవర్తనను చక్కజేయుటకు వ్రాయబడి యుండలేదని అనేక పాశ్చాత్య పండితులు కూడ వ్రాసియున్నారు.

సత్ప్రవర్తనయొక్క ప్రాముఖ్యత

మొదటినుండి మనదేశము ధర్మమునకు, ప్రాతివ్రత్యమునకు, అతిథిపూజకు, భగవద్భక్తికి ప్రసిద్ధికెక్కియున్నది. «అహింసా పరమో ధర్మః» అను ఉపనిషద్వాక్యమును బుద్ధుడు ఈ దేశమునకే ఉపదేశము చేసెను. మతము అనేకములున్న యీ దేశము రక్తముతోపాలు గాక అనేక మతములవారు భ్రాతృభావముతో సంచరించి ప్రపంచమునకు ఆశ్చర్యమును కలిగించుచున్న దీదేశమే!

«నీతిలేనివాని నిందింత్రులోకులు
నీనుపేద గిలాటి లేక యున్న
గానమానవునకు ప్రానికదయావిద్య
గడనసేయు మొదలు గమగవలయు»

అని మహాభారతములో అన్ని విద్యలకంటె నీతివిద్య మొదట నేర్పవలెనని నొక్కిచెప్పి యున్నది. అయినను ఈ కాలపు చదువులలో నీతిబోధ చరగలు తక్కువగా నున్నవి.

(సశేషము)

N. G. S. R.

రైల్వేవారి ప్రకటన

పెద్దలైను, చిన్నలైనులలో పరిసర గ్రామముల రైళ్ళకాలములు మారుట.

౧౯౨౮ మార్చి నెల ౨౫ వ తేదీ ఆదివారమునుండి పెద్దలైనులోను, మరియు చిన్న లైనుల మీదను తిరుగు పరిసర గ్రామముల రైళ్ళ (Suburban trains) టైము మారుచున్నది. రైళ్ళకూడ కొన్నింటికి తగ్గించి నడపించుచున్నాము.

కాలము మార్పు యొక్క వివరములను తెలుసుకొనుటకు గోరువారు రైలు స్టేషనులలో నంటించిన నోటీసులను జూచుకొనగలరు.

ట్రాఫిక్ మేనేజరు ఆఫీసు సికింద్రాబాదు (దక్కన్)	జి. పడ్జీ ట్రాఫిక్ మేనేజరు (ఆజ్ఞచేత)

స్థానికవృత్తాంతములు

నిజామియా నక్షత్రవేదికనుండి ౯ మార్చినాడు రాత్రి ౧౧ గంటలకు భూకంపము ౧౫౦౦ మైళ్ల దూరమున నిండుక కలిగినట్లు ఇచ్చట విశదమైనది

ప్లేగు

౫ ఆర్డిబెహష్తునాడు ౧౧ గురు వ్యాధిగ్రస్తులయి నియు ౬ గురు మరణించిరనియు తెలియుచున్నది

౫ మార్చినుండి రసిడెన్సి ఇలాకాలో ప్లేగు నిలిచిపోయినది

౬ ఆర్డిబెహష్తునాడు మొత్తము హైద్రాబాదులో ౫ గురు వ్యాధిగ్రస్తులును ౬ గురు మరణములును

౭ ఆర్డిబెహష్తునాడు ౨ రు రోగపీడితులును ౫ గురు మరణము

౮ ఆర్డిబెహష్తునాడు ౪ గురు రోగపీడితులు ౪ గురు మరణము

౯ ఆర్డిబెహష్తునాడు ప్లేగు అంతటను నిలిచిపోయెను.

ఫరీదూన్ ముల్కుగారు

వీరు ౧౫ వ మార్చినాడు ఉదకమండలమునకు ఆరోగ్యార్థమై వెళ్లుచున్నారు

ఉస్మానియా ట్రేనింగు కళాశాల

రంజాను సెలవుల తరువాత ఆర్డిబెహష్తు ౨౪ వ తేది బుధవారము ప్రొద్దున ౮ గంటలకు తెరువబడునని మైకళాశాల ప్రిన్సిపాలుగారు తెలుపుచున్నారు

మరణము

౨౭ వ ఆర్డిబెహష్తు ప్రొద్దున ౯ గంటలకు రాణి నమూబాయిగారు పరలోకగతులైరని తెలియుచున్నది. యీమెను పేరట రాజాదేవముఖు రాయ బలవంతు యొక్క నాథ పర్షాదుగారి జాగీరులు జీవితపర్యంతరము బహాలై యుండెను

కొన్ని దినముల క్రిందట చార్మినారు బజారు వద్ద ఒక అరబ్బు ఖజానాకడ్డీలను చేస్తూరా మార్గముగా తోలుచుండెను. ఇంతలో ఒక రక్షకభటుడు బండ్లను అడ్డగించెను. ఆరబ్బు భటుని కొట్టిన నేరముపై చాలానా చేయబడెను

ఇస్లాము మతమును స్వీకరించుట

లక్ష్మనసింగు అనువతడు తనబుద్ధిపూర్వకముగా ఉస్మాన్‌షాహీ మసీదునందు మహమ్మదీయమతమును స్వీకరించెనని తెలియుచున్నది. నూతన నామము అబ్దుల్ నబీ

హైకోర్టు సెలవుల ఏర్పాట్లు

మొన్నటి దివసము హైకోర్టువారీ ప్రకారము ప్రకటించియున్నారు. హైకోర్టు కొరకు ఎండకాలము సెలవులు రెండునెలలుండును ౧ ఖుర్దాదునుండి ౩౧ తీరువరకు సెలవులుండును. కాని ప్లేగువలన అనేక కేసులు తీర్పుకాక నిలిచిపోయినవి గాన సెలవులవిషయములో క్రింది యేర్పాటులు చేయుట యైనది

౧ ఖుర్దాదు తీరుసెలలో శనివారము తప్ప తక్కిన దినములలో జల్సా ముత్ఫర్కా యుండును. అందు ఫౌజ్దారికేసులు విచారింపబడును.

౨ అవసరముండిన జల్సా కామిలా లేక రెండు ముత్ఫర్కా జల్సాలుండును. వీటివిషయము ముందుముందే ప్రకటన చేయబడును

౩ దీవాని కేసు అవసరముండినముందే తెలిపి విచారింపబడును

౪ అవసరముండిన ముఖ్యర్జా జల్సాకూడ నుండును

౫ కేసులపట్టీ ప్రకటింపబడును వకీళ్లు సకాలమునకు వచ్చియుండవలెను

ఇంగ్లీషుటప్పా

హైద్రాబాదులో ౧౫ మార్చినుండి టప్పాలు ప్రొద్దున ౯ గంటలనుండి యిచ్చుటకు ప్రారంభమగును

పై తేదినుండి అప్జల్‌గంజు టప్పా మరల తెరువబడును. ప్లేగునుండి యింతవరకు మూయబడి యుండెను. పై తేదినుండి ఖైరతాబాదులో పూర్వమువలెనే ప్రొద్దున 2 గంటలనుండి రాత్రి ౯ గంటలవరకు టప్పా పనిచేయును

గ్రామ సమాచారములు

“ఖడే ఖడే హాజరు చేయవలెను!”

(ఒకరు)

“ఖడేఖడే” అనగా “నిలుచున్నవానిని నిలుచున్నట్లే” అని అర్థము అని తలుస్తాను. పట్వారిని ఖడేఖడే హాజరు చేయవలసినది అని ఒక సర్కారి హాకిమ్‌వారు తనక్రింది చప్రాసికి ఒకతాకీదు వ్రాసియిచ్చినచో దానికి అర్థమేమి? కరణముదగ్గరికి చపరాసిపోయి అతని నిలుచున్నవానిని నిలుచున్నట్లే, కదలనియ్యక మెదలనియ్యక యింటికి పోనియ్యక తీసికొనిరమ్మనికదా అర్థము!

ఇటీవల రైయతు (ఉర్దూ) పత్రికలో పత్రికాధిపతిగారు గ్రామోద్యోగస్థులగు పటేలు పట్వారీల విషయమున సర్కారి అధికారులు కొందరు మర్యాదగా ప్రవర్తించుట లేదనియు ఇంగ్లీషు ఇలాకాలో అధికార్లు తమక్రింద కరణముల విషయములలోను పటేండ్ల విషయములోను మర్యాదగా నడుచుకొందురనియు ప్రభుత్వమువారి విషయమును సర్కారి ఉద్యోగస్థులగు కరణము మున్నగు గ్రామోద్యోగుల మర్యాదను కాపాడుట అవసరమనియు సూచించిరి. హీనముగా చూడబడుచున్న పటేలు పట్వారీల విషయమున సహాయము చేయబూనిన మన రైయతు పత్రికాధిపతిగారికి గ్రామోద్యోగులము వందనము లర్పించుదుర నుట నిజము. ఈ పత్రికాధిపతిగారు “ఖడేఖడే” హాజరి విషయమును గూర్చి కూడ వ్రాసినారు!

నగరములందే వుండే విద్యాధికులకు దేశాభిమానులకు గ్రామముల స్థితిగతులు తెలియవు. అందుచేత వారు పత్రికలకు వ్రాసేటప్పుడు గొప్పగొప్ప విషయములను గూర్చి వ్రాస్తారు. దేశీయ మహాజనసభ (కాంగ్రెసు), శాసనసభ, స్వరాజ్య వగైరాలనుగూర్చి వాదవివాదములు చేస్తారు. తమ వ్యాసాలవల్ల దేశమునకు ఎంతో వుపకారము అవుతూ వున్నదని అనుకుంటారు కాని గ్రామస్థులకు గ్రామోద్యోగస్థులకు ప్రతిదినము కలుగుతూ వుండే కష్టనిష్ఠురములను తెలుసుకొని ప్రభుత్వమువారికి తెలుపుదామని వారు ప్రయత్నము చేయుటయు లేదు. ఇది గ్రామవాసుల దురదృష్టము. ప్రాసిచెత ఖడేఖడే ఈడ్చుకొనిపోబడవలసిన పట్వారీ పటేండ్ల దురదృష్టము!!

సరే తక్కినసంగతు లట్లుండనియ్యండి. గ్రామోద్యోగస్థులను పట్వారీలను అప్పుడప్పుడు తహస్సీలు కచహరికి రావలసినదని సూచనలు వస్తూవుంటవి. వీటికి తాకీదులు అంటారు. వీటికి తెనుగు జిల్లాలలో తెనుగులోనే వ్రాస్తారు. అనగా అక్షరములు తెలుగే. భాష ఉర్దూ శబ్దముల మయము. దీనిలో యియ్యబడే అజ్ఞ చాలా చమత్కారముగా ఉంటుంది! ఉదాహరణము కొరకు ఇటీవల నేను చూచిన ఒక తాకీదు నకలు నావద్ద ఉన్నది. దానిని యీక్రింద వ్రాసినాను చూడండి

(మొహర్)   “తాకీదు

అజు కచహరి తహశీల్ తా॥

మర్యాంగిన ౧ ఆర్డిబెహష్తు సన్ ౧౩౩౫ ఫసలీ బనాం చపరాసి ఆంకే

నీవు యీ జయిలు గ్రామాదులకు పోయి సాలెహాలు జమాబందీల నిమిత్తం పంజసాలా దఫ్తరుకుల్ కాగజాతు యుక్తం పటువారీలను ______ముకాం న హాజరు చేయవలెను. యిందుల దౌలతమాత్రముగ ఫలితు జరిగిన ఎడల, తదారుకు కాగలవు. ప్రతి గ్రామములనుంచి యీ క్రింద తారీఖు వేయించి యితలాయాబి కస్తకు తీసుకొనవలెను తా॥ సదరూ (తియ్యవాతి ౧౩ గ్రామముల పేర్లు ఉన్నవి)

యీ ప్రకారం ఖడేఖడే హాజరు చెయ్యవలెను తారీఖుసదరు

ఈ తాకీదు తెచ్చిన చప్రాసి (౧౩) గ్రామముల పట్వారీలను “ఖడేఖడే” అనగా ఎట్లావున్న వాండ్లను అట్లా తహస్సీలు కచహరికి తీసికొని పోవలసిన వాడై యున్నాడు!

STOP PRESS

బటర్ కమిషన్

మార్చి ౧౫ వ తేది గురువారమునాడు దేశీయ సంస్థానముల విచారణ సంఘము స్పెషల్ రైలునందు హైద్రాబాదునకు విచ్చేసిరి. స్టేషనునందు రెసిడెంటు, మహారాజా బహద్దురు ఇతర అధికారులు వారికి స్వాగతమొసంగిరి.

కాలమానము

సర్కారువారి వారనివేదిక

౧౩-౩-౨౮

ఖాందేశు, ఓరంగల్ జిల్లాలలో పశువుల జాడ్యము లున్నవి

ధాన్యపు ధరలు

జిల్లాలలో గోధుమలు హాలి ౧ రూపాయకు ౪౧ శేర్లు
,, మోటుబియ్యం ,, ,,
,, జొన్నలు ,, ౫౪ ,,

హైద్రాబాదులో ౧ రూపాయకు మోటుబియ్యము ౬ శేర్లు జొన్నలు ౧౧ శేర్లు

ముఖ్తల్ తాలూకాలో రాష్ట్రముపైకి జొన్నల ధర హెచ్చుగా నున్నది అనగా ౧ రూపాయకు ౫౪ సేర్లు. రాష్ట్రముపైకి బిలంపూరు తాలూకా, ఉద్గిరు తాలూకా (బిదర్ జిల్లా) లో జొన్నలగ్గువగా నున్నవి. అనగా ౧ రూపాయకు ౧౬ సేర్లు అమ్ముచున్నారు.

ఉత్తరధ్రువ నివాసులు

డాక్టరు స్టీవార్టుగారు ౩౭ సం వత్సరములు నివసించియున్న ఉత్తర ధ్రువప్రాంత మంచు భూముల లోనుండి అచటి జాతులవారైన ఎస్కిమోలను గూర్చియు, ఇండియనులను గూర్చియు 'టిట్‌బిట్సు' పత్రికకు యిట్లు వ్రాయుచున్నారు

నేను మతబోధకుడుగా లేబ్రడార్ దేశపు ఉత్తర ప్రాంతములకు బోయిన నెలకొండిన 'యుంగావ' ఉత్తర శీతల మండలమునకు కొంత దక్షిణమున నున్న ను వాతావరణము అతి శీతలమైనది చలికాలము ఎనిమిది నెలలుండును శీతోష్ణ స్థితి యుష్ణమాపకము ౫౦ డిగ్రీల (ఫారన్‌హీటు) ఉండును నేను మాట్లాడు నప్పుడు బయల్వెడలిన ఆవిరి పెదవులపైననే గడ్డ కట్టుకొని పోయెడిది రోగములు విశేషముగ నున్నను మలేరియా భయము లేదు 'చిమో' నా కార్యస్థానము దీని జనసంఖ్య ౧౦ మాత్రమే నేను ౨౧౦ మైళ్ల దేశములోనికి పోవలసి వచ్చెడిది

మంచుయిండ్లు

నేను ఉత్తరము చాలదూరము వెళ్లినచో అను కూల వాతావరణము లేకుండుటచే అనేక నెలలు అచట నే యుండవలసి వచ్చుచుండెను అచటి ఇండియనులు నా రాకకు సంతోషము బొంది నా చుట్టును మూగెడువారు, నాకొరకు మంచుతో ఒక యిల్లు కట్టెడి వారు. అది ఒక పటిష్ఠమైన నిర్మాణము గలిగియుండును ఆహారమునకు మంచి మాంసాహారము నాకు యిచ్చెదరు నాదగ్గర స్టౌ ఒకటి యున్నది దాని వలన నేను నా భోజనము తయారు చేసుకొనెడి వాడను. ఎల్లకాలము నేనుండే ఒకమూల ఇళ్లకు ఎగ లగొట్టి కెటిల్‌లో వేయుచే నాకు మొదట అవా తివారు కనిని ఇష్టపడక నోటిలో పోసుకొని ఉమ్మి వేసెడివారు కొంచెము క్రమేణా అభ్యాసము చేసుకొను పాలు లేకనే త్రాగెదరు.

వీరు చాల శుభ్రముగ నుందురు వారి భాష అనేక మాటలు కలిగియున్నది ముందువెనుక పదములు జేర్చి చాల పెద్దపదములు చేయగలరు ప్రత్యయములతో ఉపసర్గలుండి ఒక వేదాంతశాస్త్రము చాల క్లిష్ట మైనది వారు 'టార్క్ నాక్' అను ఒక ఆత్మ దేవతను నమ్మి పూజించెదరు మతగురువులనేకులు 'యాంజెకాక్' (మాంత్రికులని యర్థము) వీనికి ప్రార్థన కొరకు ప్రత్యేక దినములేదు మహాశక్తి ఉరుము మెరుపులు వినిపించినచో దాగుకొని స్తోత్రము చేయుదురని వారి విశ్వాసము.

ఒకరికొకరు ఒకప్పుడు కొంత భిన్నముగ నడచి తమ తానే మూడు రాత్రులు పైన ప్రార్థనగా గడుపుకొని ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనెదరు ప్రధానిక రెండు ఆత్మలుండునని యు, మరణానంతరము ఒకటి నక్షత్ర మండలమునకు పోవునని యు, మరియొకటి జరా మరణములు, ఆకలి దప్పులు లేక సుఖ మయమైన పాతాళమునకు పోవునని యు వీరి విశ్వాసము

ఎస్కిమోల యొక్క జీవిత పరిమాణము ౩౦ ఏండ్లు మాత్రమే. చలి తీవ్రత, తదనుగుణ్యమైన కష్టజీవన మునకు విరుద్ధమయ్యును చాలమంది ౧౦౦ ఏండ్లకంటె పైన బ్రతికియున్నారు

బహుభర్తృకత్వము వారియందు చాల విరివిగ నున్నది యుక్తవయస్కుడైన ఒక యువకుడు మనసు కొన్నచో దాని తలిదండ్రులగ్గర వెళ్లి వారడిగినంతయు మొదలగునవి యొసంగినచో అప్పుడే పిల్లను వారికి అప్పగింతురు ఇదే వారి పెండ్లి ఇట్లుండినప్పటికి పెండ్లిండ్లన్నియు సుఖప్రదముగ నున్నవి వేటగాడు వారియింద మిన్న మంచి వేటగానికే పిల్లనిచ్చుటకు ఆసక్తులు. దంపతులు అన్యోన్య ప్రేమతో చాల ఒద్దికగా నుందురు

స్త్రీలయందు ఒక విశేష మేమనగా ప్రసవము వారికెట్టి ప్రయాసగాని, బాధగాని నొసంగుట లేదు ప్రసవానంతరము రెండు గంటలలోనే లేచి యిండ్లపనులు చేసుకొనుచు పనిపాటలకు పోవుదురు

వారి ఆహార విషయములు పరిశీలించిన ఎక్కువగ మాంసాహారము 'సీల్' అను జలచర మాంసము, ఇవి యెక్కువగ భుజించుటకు నిషిద్ధములు కావు. పచ్చి మాంసమును తిని పచ్చి రక్తమును త్రాగుదురు అప్పుడప్పుడు సీల్ మాంసమును రక్తముతో ఉడుకబెట్టి తినుటయు కలదు నేనుగూడ చాలసార్లు పీల్చి భుజించియున్నాను బాగుగనే యుండును పచ్చిమాంసము తినుటవలన వారిలో నరముల సంబంధమైన రోగములు కొన్ని వ్యాధులు రాకుండ నివారించు చున్నది

ఒకొక్కప్పుడు 'ఫ్లీస్' అను ఒక పురుగు కుక్కల బండ్లలో నుండి వచ్చియున్నది మంచులో ౭౦ మైళ్ల ప్రయాణము చేసెడివారము యీ కుక్కలు గూడ సీల్ మాంసమునే తినును సీల్ చర్మములతో వారు ఉడుపులను చేసుకొందురు. బండ్లకు బూట్లు పక్కలకు జీనులుగూడ దీనితోనే చేయు దురు ప్రపంచ యుత్తర భాగములనుండి సంవత్సరమునకు ఒకమారు తపాలా వచ్చును (సమదర్శిని)

గోద్రెజ్ వారి పేటెంటు క్షేమకరమగు తిజోరీ పెట్టెలు.

ఇవి ౩/౩౨ అంగుళముల దళసరియుండదగిన అడుగున ౩/౩౪ పొడుగు బరువుగల ఉక్కురేకుతో బలముగ తయారుచేయబడి, అందముగ గోధుమరంగు యనేపు రంగు వేయబడి యుండును.

ఈ పెట్టెలు పెద్దవి కొనుటకు కేవలము సన్నిత మగు తొలకను కప్పబడి యుండెను. ఈ ఖజానా పెట్టెలు స్థిరముగ లేక చరముగ నుండు చేయ ములను నాలుగువైపులను గలిగియుండును. ఇవి విరుగని గట్టితాళము తోను, ఎక్కువ మందముగల ఉక్కురేకతో చేయబడినవి. అవసరమైన అదృశ్యమగు పెద్ద ములుగలిగి దొంగల ప్రయత్నములకు లోబడవు. ఈ విషయముల వలన, ఈ ఖజానా పెట్టెలు విదేశములలో సర్వశ్రేష్ఠముగా గుర్తింపబడి ఆకృతియగు 1 1/2 పొడుగు గల రకపు 20 గాడు షెల్లులో పరీక్షించి చేయబడును కలిగియుండవలెను పెట్టెలు గావని తెలియగలరు

పోస్టు టెలిగ్రాపు ఆఫీసుల డైరక్టరు జనరలు గారి యము పెట్టెలతో సహా మా గోద్రెజ్ పెట్టెల గుణమును అగ్నిలో పరీక్షించి కొలది సంవత్సరములకు పూర్వ ఇతర ఇండియా బర్మాలోని సేవింగ్సు బ్యాంకుల కొరకై ౩౬౨ పెట్టెలకు ఆర్డరిచ్చెను.

	ఎత్తు	వెడల్పు	లోతు	ధర
రెండు తలుపులు గలవి:—	78 అం॥	30 అం॥	20 అం॥	180 రూపాయలు.
	72	36	20	160 ,,
	66	30	20	135 ,,
ఒక్క తలుపు గలవి.	66	28	22	135 ,,

ఫోను నం॥ 515 టెలిగ్రాము, అల్లి.

గోద్రెజి సబ్బులు

౧ జంతువుల కొవ్వులు దీనిలో లేవు. విశేషముగా యూరోపు, అమెరికా సబ్బులలో నుండును. వారి సబ్బుల తయారుచేయు గ్రంథములే ఒక సాక్ష్యము.

౨ పందులకొవ్వు, ఎద్దులకొవ్వు వానిచే చేసిన కొవ్వులు దీనిలో లేవు

౩ చీనామన్ను, పిండి మొదలగు వస్తువులను సాధారణముగా సబ్బులలో పెట్టి సబ్బుల నిగ్గుగా నమ్ముదురు అట్టివి ఏమియు లేవు.

౪ నాణ్యమైన పదార్థములు చాలశ్రేష్ఠముగా నుండును

౫ నురుగులేని పదార్థములు లేవు.

౬ ఇతర పదార్థము లుండనే యుండవు

౭ నాజూకు శరీరముల కొరకు తయారైనవి

౮ సబ్బును వాడిన తర్వాత శరీరము మృదువుగా నుండును.

౯ ఎల్ల గుణములు స్థిరముగా నుండును

౧౦ క్రిములను నాశనముచేసి, ఆరోగ్యమును కలిగించు "ఆంటిసెప్టిక్" పదార్థమున్నది

౧౧ హానికరమగు రసాయన గంధములు లేవు.

౧౨ సర్వమున సౌభాగ్యము కలిగించు సువాసన ద్రవ్యములున్నవి.

మా సబ్బులు బొంబాయి ధరలకే యిచ్చట అమ్మబడును.

హైదరాబాదు ఇంజనీరింగుహౌసు, హైదరాబాదు దక్కన్.

మహారాజరాజ శ్రీ. శ్రీ. శ్రీమంత మహారాజ రామదేవరావు బహద్దరు
వనపర్తిసంస్థానాధీశ్వరులవారి వివాహమహోత్సవమున వధూవరులకు సమర్పించిన

నవరత్నమాల

శా. శ్రీరంజిల్లఁగ సర్వలోకముల సృ • ష్టిం జేసి యాసృష్టియా
స్థైర్యాణింప నొనర్చి కర్మగతి, హా • యిం బన్నగింపంగ నా
శ్రీరామామణి సీతయుం గెలఁకులం • జేరన్ సుఖంబున్న నా
శ్రీరంగేశుఁడు వానిన్ దంపతుల కుం • జేకూర్పు కల్యాణముల్

సీ. ధీమదగ్రగణ్యుఁడై • రామకృష్ణారెడ్డి • ప్రేమ రుచ్చిరంబుగను • నేముచుండ
మానధనాత్మ జేకొని • రామ లక్ష్మీదేవమ్మ • ఘనకీర్తి గృతినొందఁ • గాంచుచుండ
విజయాస్త్ర తేజమున • ప్రవాక్యంబుల • శ్రీరంగశాయితో • వెలుఁగుచుండ
సతులు సుందరమగు • సుకవి వాక్యంబులు • యుద్ధంబు నెఱపెనో • యోగుచుండ
గీ. వివిధ మంగళకర్మలు • వేడ్క మీఱ నాప్తబంధుల సంతోష • మొదవుచుండ
కవులు రామదేవున్ • గని యంచుల పరిణమహోత్సవమరాదంత • భళిరె మెచ్చె.

సీ. అభ్యుదయమహీమండల మహీమాన్వితుం • డగుచు • వరుసగ • హాసమగుచు
ప్రియగుణా రామాంబ • కెంపుతోంచినయట్టి • లలితమూర్తి ననంత • లక్ష్మియగుచు
పతిభక్తిభావనాభు నిన్నతినేయు నతిసేయు • మహిమాన్వితాత్మయు మహా • మంత్రివగుచు
కొనయుని మార్గంబు • నిడకొంపి యిడనిం • గాసిల్లు దన్నది • పంబనగుచు
గీ. చంద్రకళవోలె గనుఁడు • సౌఖ్యమునకు లక్ష్మియయి, రఘువరునిరాగ • లక్ష్మియగుచు
నేఁడు కుమారుని శ్రీరాము • దేవరాయ విభుని భుజగంగోని సర్వ • శుభములందు.

శా. ఎందున్ స్వర్ద్విభుఁడైన బింబసుదినమే • యెల్ల శోభించునో
యందే కన్యకంపు నాకయుదియే • మాన్యభాగ్యంబుగా
కందే దేవుని రూపుఁ గన్పడెను • మాన్య. రామ దేవే శుభ
శ్రీం దత్త్వీతి నొసంగుమీ? కుమారునీ • దేవీ! సుఖింబందుమీ?

సీ. పట్టునున్న పైట్టు • పట్టుకన్నదీన • పంతపంతపూలు • చెంగరాలు
పున్నమ కాంతిన్న • వెన్నెల తేకున్న • దనియించుయున్నవా • తంపుసోన
నేటలేక నడిన • కోలకాకుండిన • దినిపించు ఫలములు • దనివితీర
బికయుకపాకలయున్న • విస్మయమోయక యున్న • మలయునెంతెంతయు • మధురరవము
గీ. పలుకుదారికొన్న వనసంబు • నిలిపికన్న బ్రక్కనిలుచున్న నేదేని • బాఁచుమన్న
జెప్పనిపోకలకుపు కని • శ్రీనిమారి ప్రేమమీరంగ నేలుమో • రామదేవ.

సీ. ప్రఖ్యాతుఁడో వేంకట • రామకృష్ణిపదాస్య • గణ్యాబ్ధికిం జంద్రు • కళవుగాన
మహితచరిత్రయౌ • మాతృహస్తంబున • కాకల్పకుసుమంబ • వయితికాన
అనుమోదముపెరనా • ధర్మసంబుకొసరించి • యుభయభాషాన్విత • వైతికాన
రామదేవమహాశూ • ప్రేమరాజ్యమునకౌ • బట్టంపురాణివౌ • బడితికాన
గీ. పలుకుగానేల పతిగృహా • వాసనిధము వేదములు శాస్త్రములు మఱి • వివిధకళలు
బ్రోచుచేతాస దేవుని • బుప్పొందావి రీతిని జెలంగి కుమారునీ • ఖ్యాతిఁగనుము.

మ. ఘనమీ కీర్తివిభుల్ చెలంగినవిధం • బున్ దండ్రి రామేశ్వరుం
డనఘుండై పనఁ బర్తి రాజ్యమునకౌ • ధన్యత్వంబు చేకూర్చుచో
ప్పను వీక్షించి తదీయ కీర్తిలతలన్ • బూయించుచున్ బుప్పలన్
బ్రకృతిం గాంచుము • రామదేవ ధరణీ • పాలాగ్రణీ! ధీమణీ!
గీ. దేవికుముదిని శ్రీరామ • దేవరాయ • మరుఁసుదా జింక న్యాప్తితి • వలుకనేల
ఆయురారోగ్యభాగ్యంబు • లందిసతము • పుత్త్రపౌత్రాభివృద్ధినొ • ప్పెదురుగాక.
గీ. కరములం గంకణంబు • లకుతేలు మేనఁ • బసుపుపారాణి పదములఁ • బసుపుపచ్చ
బట్టలుంగాలు నూత్నదం • పతులకిదుత • రంగరంగవైభవములు • రంగశాయి.

ఇట్లు,
శ్రీరాములసచ్చిదానందశాస్త్రి

REG. No. N. 45.

REG. No. M. 2185

గోలకొండ పత్రిక.

ట్రూపుబజారు హైదరాబాదు, దక్కన్.

సంవత్సరము చందా రు. ౭-౦-౦

అర్ధసంవత్సరము ,, ,, ౩-౧౨-౦

విడి ప్రతిక ౦-౧-౮

శ్రీయుత

STAMP.

Printed and Published by K. Balakrishna Reddy at the Golkonda Press, Troop Bazaar, Hyderabad Dn.